

Guia

Cocreació amb els infants i la comunitat educativa per la millora del pati de l'escola

DOSSIER 3

Material per al treball intern dels centres educatius a la Fase 1: Diagnosi i elaboració de propostes

Material per l'alumnat

Programa "Transformem els patis"

Crèdits

Aquesta guia, impulsada per la Direcció d'Educació de l'Àrea de Cultura, Educació, Ciència i Comunitat, en col·laboració amb el Consorci d'Educació de Barcelona, s'emmarca dins el programa «Transformem els patis», promogut per l'Ajuntament de Barcelona. Ha estat elaborada per l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona, en estreta col·laboració amb l'equip tècnic del Consell Educatiu Municipal de Barcelona i el Departament de Programes Educatius de Ciutat de la Direcció d'Educació encarregat de coordinar el programa.

Edició:

Departament de Programes Educatius de Ciutat. Direcció d'Educació. Àrea de Cultura, Educació, Ciència i Comunitat de l'Ajuntament de Barcelona

Institut Infància i Adolescència de Barcelona (IIAB-IERMB)

Equip de treball:

Institut Infància i Adolescència de Barcelona: Laia Pineda (direcció); Emma Cortés (coordinació, redacció i disseny del procés), i Laia Curcoll (suport a la redacció, publicació i comunicació)

Marinva i Equal Saree (elaboració de la proposta didàctica i dels materials de suport, i dinamització i avaluació de les sessions de la primera edició del programa)

Consell Educatiu Municipal de Barcelona (revisió i validació 1 edició)

Departament de Programes Educatius de Ciutat. Direcció d'Educació (revisió i validació 2 edició)

Il·lustracions:

Maria Calvet

Correcció:

Gemma Salvà Santanachs

Volem manifestar el nostre agraïment, en especial, als infants, al professorat, a les famílies, als monitors i monitores del temps de migdia i a les entitats usuàries dels patis fora del temps lectiu dels centres educatius següents: Escola Auró, Escola Bogatell, Escola Duran i Bas, Escola L'Estel, Escola Francesc Macià, Escola de les Aigües, Escola Milà i Fontanals, Escola Palma de Mallorca, Escola Parc de la Ciutadella, Escola Pau Casals-Gràcia, Escola Ramón Llull i Escola Tàber. Les sessions de cocreació i el treball intern d'aquests centres educatius per a la transformació dels seus patis durant el curs 2020-2021 han esdevingut experiències pilot per desenvolupar la metodologia que es presenta en aquesta guia.

Presentació

Aquesta guia s'ha impulsat des del Consell Educatiu Municipal de Barcelona i ha estat elaborada per l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona. La revisió de la 2a edició s'ha fet amb el Departament de Programes Educatius de la Direcció d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona que és l'encarregat de coordinar el programa.

Teniu a disposició la guia sencera en aquest [enllaç](#), però per facilitar el seguiment del procés us enviarem la informació en fascicles. En funció de cada fase.

A continuació hi ha el material per al treball intern dels centres educatius a la FASE1: Diagnosi i elaboració de propostes

Les activitats referents al treball intern són activitats recomanades i els centres educatius poden adaptar la metodologia de treball per tal d'adequar-la al màxim a la seva realitat.

En el cas que es facin adaptacions, cal que sempre s'observin els principis generals de tot el programa, que són els següents:

- Tenir en compte el marc conceptual compartit dels *6 criteris per a un bon pati: naturalitzat, coeducatiu i comunitari*.
- Garantir la màxima participació de totes les persones implicades, posant l'accent en la dels infants.
- Assegurar la transparència informativa envers tots els agents implicats.

Les fitxes que es presenten en aquest dossier són les següents:

1. Treball intern en els centres educatius. Diagnosi i elaboració de propostes:

- Material de treball comú per a tots els agents
- Material de treball intern per al professorat
- Material de treball intern per a l'alumnat
- Material de treball intern per a les famílies
- Material de treball intern per a l'equip del temps de migdia
- Material de treball intern per a les entitats usuàries del pati fora de l'horari lectiu

Esperem que aquesta publicació contribueixi a donar veu a tota la comunitat educativa en la transformació del seu pati i, per tant, que ens apropi una mica més a construir la ciutat que volem.

Índex

1. CONSIDERACIONS CLAU QUE CAL TENIR PRESENTS A L'HORA D'ADAPTAR LES ACTIVITATS	4
1. TREBALL INTERN EN ELS CENTRES EDUCATIUS. DIAGNOSI I ELABORACIÓ DE PROPOSTES.....	5
1.1. Material de treball intern per a l'alumnat.....	6
1.2. Material de treball comú per a tots els agents	9

1. Consideracions clau que cal tenir presents a l'hora d'adaptar les activitats

Les propostes d'activitats i dinàmiques s'han desenvolupat d'acord amb les sis consideracions que s'expliquen tot seguit. Representen les característiques fonamentals del projecte, però també esdevenen els principis clau que sempre caldrà respectar i observar quan es facin adaptacions de la metodologia proposada.

 «Cocreació» significa **crear col·lectivament**. Això vol dir, per tant, que totes les parts implicades hi aporten els seus coneixements i les seves capacitats. Per aquesta raó, en el desenvolupament dels projectes per a la transformació dels patis escolars cal involucrar-hi tota la comunitat educativa.

 Tots els agents implicats interactuen. Això significa que cal treballar d'una manera **coordinada i en xarxa** i que tothom ha de respectar la temporalitat necessària en cada moment. La participació requereix una informació transparent i compartida, temps, relacions i compromís.

 Els projectes de transformació dels patis escolars **es basen en un marc conceptual de ciutat integrat per: a) els 6 criteris per a un bon pati; i b) la transformació doble del pati (física i del projecte educatiu)**. El desenvolupament de totes les activitats ha de tenir present aquest marc conceptual.

 La guia proposa activitats per **recollir les aportacions del professorat, de les famílies, de l'alumnat, dels monitors i monitores del temps de migdia i de les entitats usuàries del pati fora de l'horari lectiu**, de manera que el projecte final ha de respondre a la visió i a les necessitats de totes les parts implicades.

 Cal prestar molta atenció a la participació dels infants com a informants imprescindibles. Fan aportacions valuoses sobre els seus interessos a partir d'un procés de treball basat en la reflexió, l'observació i l'anàlisi. Se'ls ha de proporcionar una informació clara, entenedora i accessible. S'ha de treballar amb materials que ofereixin als nens i nenes elements d'inspiració, reflexió, observació i anàlisi per tal que puguin formular propostes ben pensades i raonades.

1. Treball intern en els centres educatius. Diagnosi i elaboració de propostes

Aquest apartat recull les activitats i dinàmiques proposades perquè els diferents grups d'interès implicats (professorat, alumnat, famílies, monitors i monitores del temps de migdia i entitats usuàries del pati fora de l'horari lectiu) preparin una diagnosi del pati, identifiquin quins són els objectius que volen assolir amb la transformació del pati, i facin les propostes de millora corresponents.

Les propostes de treball intern són activitats que cada grup ha de desenvolupar autònomament; els infants, però, les han de fer amb l'acompanyament del seu tutor/a.

La direcció del centre, que és qui haurà rebut aquesta guia, ha de vetllar perquè les propostes d'activitats arribin a cada un dels responsables dels diversos agents per tal que les puguin desenvolupar.

Cada grup té propostes diferents i adequades al seu rol en el si de la comunitat educativa. Si es vol, les propostes i les dinàmiques es poden adaptar, o bé es poden substituir per unes altres. El més important és que mantinguin l'essència i siguin realment significatives. Això vol dir que:

- S'ha de buscar la participació del màxim nombre de persones.
- El treball s'ha de basar en els 6 criteris per a un bon pati.
- Sempre cal emplenar la «Fitxa col·laborativa-resum del treball intern» i s'hi han de fer constar les conclusions del treball intern. (Vegeu l'apartat 3.1 de la secció «Activitats, dinàmiques i material de treball per als centres».)

1.1. Material de treball intern per a l'alumnat

Per a l'alumnat es proposa fer:

- Una exploració del pati.
- Una sessió de debat col·lectiu.

L'exploració del pati i la sessió de debat col·lectiu són les bases per poder respondre a les qüestions plantejades en el document anomenat «Fitxa col·laborativa-resum del treball intern» i que es descriu a l'apartat 3.1 d'aquesta secció de la guia. Si l'alumnat ha fet altres activitats en aquesta línia, pot complementar les conclusions.

Es recomana que hi participin tants nens i nenes del centre com sigui possible. Com a mínim, hi han de participar els companys i companyes dels infants que siguin membres del grup motor (cursos de quart i cinquè). Si només hi participen els infants d'aquestes edats, és molt important que se'ls doni un rol en què no solament expressin les seves pròpies necessitats, sinó també les de la resta dels nens i nenes dels altres cursos; és a dir, que els representin.

El més important d'aquesta proposta d'activitats —es poden adaptar o se n'hi poden afegir de noves— és recollir la veu dels diferents infants del centre.

El tutor/a del grup o grups d'infants que participin en el grup motor s'ha d'encarregar —directament o delegant aquesta tasca en algun altre membre de l'equip— de recollir la informació de tots els cursos i de reunir-la en un únic document que després traslladarà a la «Fitxa col·laborativa-resum del treball intern».

També es pot fer una reunió de tot l'equip de mestres per analitzar què han dit els alumnes.

Es pot treballar de manera coordinada amb l'equip del temps de migdia i es pot fer una part de les activitats en aquest espai, bé en horari lectiu o en estones organitzades expressament fora d'aquest horari.

FITXA D'ACTIVITAT

Exploració del pati

A partir de l'experiència directa i sensorial, l'alumnat reflexiona sobre com és el seu pati actual i quins canvis s'hi haurien de fer perquè respongués tant a les seves necessitats com als seus desitjos.

Durada aproximada	Dues sessions d'1 hora	Format	Activitat en el pati + sessió de debat
Material de treball	<ul style="list-style-type: none"> • Fitxes d'exploració: «L'exploració 1: Quin pati tenim actualment?»<ul style="list-style-type: none"> • Relacions 1 • Usos 1 • Característiques 1	Adreçada a	Alumnat

	<p>«L'exploració 2: Quin pati volem per al futur?»</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relacions 2 • Usos 2 • Característiques 2 • Plànol, foto aèria o esquema del pati 		
RECOMANADA		Dinamitza: tutor/a de cada grup classe	

Objectius
<ol style="list-style-type: none"> 1. Treballar la situació actual del pati. 2. Treballar en el pati que es voldria tenir en el futur.

Descripció
<p>Aquesta activitat està estructurada en dues sessions, d'1 hora cada una, que combinen una activitat en grups al pati i un debat posterior. En la primera sessió, l'alumnat treballa la situació actual del pati; en la segona, com voldria que fos el pati en el futur i quines transformacions s'hi haurien de fer per aconseguir-ho.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sessió 1: «Quin pati tenim actualment» + debat i conclusions per a la «Fitxa col·laborativa-resum del treball intern». • Sessió 2: «Quin pati volem per al futur» + debat i conclusions per a la «Fitxa col·laborativa-resum del treball intern». <p>Aquesta activitat es pot dur a terme amb el grup o grups classe, amb un petit grup d'alumnes, amb l'assemblea d'infants, o amb un grup de migdia. Si hi participa tot un grup classe, es recomana que es creïn equips de treball de quatre o cinc persones. Els grups es poden repartir els diferents blocs —«RELACIONS», «USOS» i «CARACTERÍSTIQUES»—, de manera que cada equip respongui a un dels blocs, tant de la fitxa «Quin pati tenim actualment?» com de la fitxa «Quin pati volem per al futur?». Després, es fa una posada en comú i un debat.</p>

L'EXPLORACIÓ
1. QUIN PATI TENIM ACTUALMENT?
RELACIONS

1. Quins espais poden utilitzar conjuntament? Per què?
 Els espais de les diferents aules.
 Els espais de les aules d'activitat.
2. Quins espais poden compartir? Per què?
 Els espais de les aules o de les aules.
 Els espais de les aules o de les aules.
 Els espais de les aules o de les aules.
3. Què podem fer al pati amb les nostres banderes?
 Fer-ne servir.
 Fer-ne servir per a les nostres banderes.
4. Com hem de cuidar el pati?
 Fer-ne servir.
 Fer-ne servir per a les nostres banderes.
 Fer-ne servir per a les nostres banderes.
5. Quins elements hauríem de tenir al pati?
 Fer-ne servir per a les nostres banderes.

L'EXPLORACIÓ
1. QUIN PATI TENIM ACTUALMENT?
USOS

L'EXPLORACIÓ
1. QUIN PATI TENIM ACTUALMENT?
CARACTERÍSTIQUES

1. Quins espais poden utilitzar conjuntament? Per què?
 Els espais de les diferents aules.
 Els espais de les aules d'activitat.
2. Quins espais poden compartir? Per què?
 Els espais de les aules o de les aules.
 Els espais de les aules o de les aules.
3. Què podem fer al pati amb les nostres banderes?
 Fer-ne servir.
 Fer-ne servir per a les nostres banderes.
4. Com hem de cuidar el pati?
 Fer-ne servir.
 Fer-ne servir per a les nostres banderes.
 Fer-ne servir per a les nostres banderes.
5. Quins elements hauríem de tenir al pati?
 Fer-ne servir per a les nostres banderes.

Fitxes d'exploració «Quin pati tenim actualment?»

Es recomana que l'exploració es faci directament en el pati. Es pot organitzar de diferents maneres. Així, per exemple, es pot imprimir cada una de les fitxes en un full DIN A3 per a

cada grup, o bé es poden imprimir en un format gran o en fulls individuals. Es pot mirar d'inserir el plànol del pati en el requadre en blanc de la fitxa, perquè els infants facin les seves anotacions directament sobre la imatge. Si s'imprimeixen en un format gran, les anotacions les poden fer en pòstits. Si el requadre es deixa en blanc, hi poden escriure les seves idees.

Fitxa «L'exploració 1», amb una vista aèria del pati de l'Escola Auró

Desenvolupament de les sessions 1 i 2 (1 h cada una)

Explicació a càrrec d'una persona de referència (10 min)

S'ha d'explicar el projecte i per què és important fer-lo. Cal preparar els grups tal com s'ha explicat en la descripció d'aquesta fitxa i donar-los la fitxa d'exploració amb el mapa del pati de l'escola.

Sortida al pati amb l'alumnat (30 min)

- S'ha de fer servir la fitxa d'exploració «L'exploració 1. Quin pati tenim actualment?».
- Es proposa a l'alumnat el repte d'observar el pati i de respondre en petits grups als diferents blocs de preguntes: «RELACIONS», «USOS» i «CARACTERÍSTIQUES».
- L'alumnat pren nota de tot allò que veu en aquell moment en el pati amb el suport de la fitxa d'exploració.
- Després, l'alumnat ha d'enganxar les seves aportacions al mapa del pati.

Debat (20 min)

- Es demana a l'alumnat que faci una rotllana per posar en comú les observacions. Després de fer la primera sessió—«Quin pati tenim actualment?»—, es reserven les fitxes d'exploració per al pròxim dia que es continuï treballant en el projecte.
- En el cas que no es disposi de cap altre moment per fer la segona exploració, s'aprofita per reflexionar sobre el pati que volen els infants amb l'ajuda de les preguntes de l'apartat: «Quin pati volem per al futur?» (vegeu les preguntes de la segona sessió).
- Després de cada sessió, es recullen les aportacions i es traslladen a la «Fitxa col·laborativa-resum del treball intern».

1.2. Material de treball comú per a tots els agents

Aquesta activitat es fa conjuntament amb tots els agents. Es tracta d'un document compartit en què tots els agents aporten les seves propostes. És el material bàsic per poder fer la segona sessió del grup motor (vegeu l'apartat 4 de la secció «Activitats, dinàmiques i material de treball per als centres».)

Amb independència de les dinàmiques que es facin amb vista a elaborar les propostes, és imprescindible emplenar aquest document.

FITXA D'ACTIVITAT

Fitxa col·laborativa-resum del treball intern

Cal emplenar la fitxa-resum amb les conclusions que cada agent de la comunitat educativa hagi extret del treball intern.

Durada aproximada	1 hora	Format	Activitat individual
Material de treball	Fitxa col·laborativa-resum del treball intern <i>(S'enviarà per correu electrònic l'enllaç al document online editable)</i>	Adreçada a	Grup motor
OBLIGATÒRIA		Responsabilitats: un/a representant de cada agent membre del grup motor ha d'emplenar els apartats corresponents	

Objectiu

Resumir les conclusions del treball intern de cada un dels agents de la comunitat educativa en un document únic que servirà per treballar en les següents sessions dinamitzades.

Descripció

Es proposa una dinàmica amb una eina en línia de treball col·laboratiu que ajudarà a recollir i sintetitzar la informació generada en les diferents activitats del treball intern.

A la «Fitxa col·laborativa-resum del treball intern» s'hi recullen les conclusions de les activitats de treball intern dels diferents agents. Està organitzada de la manera següent:

«Fitxa col·laborativa-resum del treball intern», *sense emplenar*

AGENTS

Tots els agents implicats tenen el seu espai assignat:

- ALUMNAT
- PROFESSORAT
- AFA
- MONITORS I MONITORES
- ALTRES AGENTS (entitats externes que utilitzin el pati en hores no lectives)

Cada agent ha d'emplenar l'espai de la fitxa que li pertoqui i ha de respondre als tres apartats que es descriuen tot seguit.

APARTATS

1. «**Quin pati tenim actualment?**» → **Diagnosi**. En aquest apartat heu d'emplenar els blocs «RELACIONS», «USOS» i «CARACTERÍSTIQUES» del vostre pati tal com és actualment.
2. **Quin pati volem per al futur?** → **Objectius**. En aquest apartat heu d'emplenar els blocs «RELACIONS», «USOS» i «CARACTERÍSTIQUES» del vostre pati tal com us l'imagineu en un futur pròxim i heu de descriure cap a on voleu encaminar la transformació.
3. **Com ho aconseguirem?** → **Propostes**. A partir de les conclusions dels dos apartats anteriors, heu de començar a plantejar les propostes, reflexionant sobre quins elements, espais i experiències del pati voleu mantenir, eliminar o afegir.

Nota: si l'escola ho considera oportú, pot fer una reunió **Apartats** amb els diferents agents per emplenar conjuntament l'apartat 3.

En els apartats 1 i 2 cal emplenar els **BLOCS** següents:

- **«RELACIONS».** En aquest bloc es proposa que reflexioneu sobre les relacions que s'estableixen entre els diferents usuaris i usuàries del pati —l'alumnat, el professorat, les famílies, el personal no docent i altres persones o entitats del barri— i sobre el rol que tenen els diferents agents en el dia a dia de l'escola. També us suggerim que reflexioneu sobre el paper del pati amb relació a l'entorn proper i a l'ecosistema urbà.
- **«USOS».** En aquest bloc es proposa que reflexioneu sobre les activitats que tenen lloc al pati i la seva funció educativa.
- **«CARACTERÍSTIQUES».** En aquest bloc es proposa que reflexioneu sobre els aspectes físics del pati —els espais, els elements de joc, el mobiliari i la vegetació— i sobre els tipus de materials.

Totes les activitats del treball intern estan organitzades d'acord amb aquests blocs: així serà més fàcil classificar la informació i traslladar-la a la fitxa.

En l'apartat 3, que funciona com a conclusió, cal respondre a les tres preguntes següents:

- Què volem mantenir?
- Què volem eliminar?
- Què volem afegir?

amb relació als tres àmbits següents:

- **«ESPAIS»:** els diferents racons i ambients del pati; és a dir, els aspectes infraestructurals més generals.
- **«ELEMENTS»:** les estructures de joc i el mobiliari del pati.
- **«EXPERIÈNCIA»:** tots els aspectes de les dinàmiques i usos del pati; és a dir, els aspectes més educatius, pedagògics i relacionals.

3 Com ho aconseguirem? 🏠

	Espais			Elements			Experiència			Observacions
	Volem mantenir	Volem eliminar	Volem afegir	Volem mantenir	Volem eliminar	Volem afegir	Volem mantenir	Volem eliminar	Volem afegir	
Alumnat										
Professorat										
APA										
Monitor i monitores										
Aïen entorn										
Conclusió										

També hi ha un apartat d'observacions i conclusions generals per si algú hi vol afegir alguna altra qüestió.